

SPELEOLOŠKI LOGOR U CRNOJ GORI

Speleološki odsjek Beograda organizirao je speleološki logor u Crnoj Gori iznad Risna na kojem su sudjelovali i članovi SO PD »Željezničar« iz Zagreba, te grupa speleologa iz Poljske. Istražen je i veći broj jama od kojih jedna dubine preko 200 m.

XIII. ZBOR SLOVENSКИH SPELEOLOGA

U Lipicama kraj Sežane održan je od 8 — 10. lipnja 1984. XIII zbor slovenskih jamarjev in raziskovalcev krasa. U petak navečer održane su projekcije spel. filmova, u subotu prije podne predavanja o otkrićima novih spel. objekata u Sloveniji, o zaštiti špilja, o opremi i tehnici te povjesti speleologije u Sloveniji. Istovremeno, jedan dio učesnika sudjelovao je u ekurziji u Lipiško brezno, duboko 210 m (među njima i predstavnik KSPSHA,) a poslije podne je održan Obćni zbor Jamarske zveze Slovenije na kojemu su iznešeni rezultati dvogodišnjeg rada, planovi za naredni period i izabrano je novo rukovodstvo JZS. Navečer je priredena zajednička večera sa zabavom, a u nedjelju posjeta nizu zanimljivih spel. objekata u okolici (Sežane). Predstavnik KSPSH bila je Branka Bosner, član SO PD »Željezničar« iz Zagreba. Vlado Božić

SPELEOLOŠKI LOGOR NA IZVORU RIJEKE CETINE

Nakon višegodišnje pauze u istraživanju spilja oko izvorišta rijeke Cetine ponovno se prišlo ovom prekinutom poslu. Uz sudjelovanje 16 speleologa iz SO PD »Željezničar« i SO PD »Mosor« održan

je četverodnevni logor od 23 — 26. 08. 1985. Zahvaljujući većem broju sudionika logora, bilo je moguće obavljati paralelno istraživanja u spilji Kotluši i Gospodskoj pećini. U Kotluši su istraživani sporedni kanali naznačeni pri snimanju glavnog kanala još 1977. To su uglavnom uski teško savladivi prostori. Ukupno je snimljeno oko 200 m novih kanala, pa se dužina spilje povećala i sada prelazi 2 kilometra. U prednjim dijelovima glavnog kanala otkriveno je još nekoliko sporednih kanala pa se očekuje da će se novim istraživanjima dužina ove spilje znatno povećati.

U Gospodskoj spilji istraživani su kanali iza Sjevernog sifona. Tu je istraženo ukupno 230 m kanala te je i ova spilja sada duža od 2 kilometra. Topografska snimanja obavljale su dvije ekipe od kojih je jedna primjenom ronilačke opreme pregledala sifonska jezera i tako prikupili informacije za buduća podvodna istraživanja. U tom dijelu svladano je jedno sifonsko jezero kojim se odvodi voda iz Sjevernog sifona. Tu je otkriven kanal dug 50 m na koji se nastavlja 6 m duboka prevjesna jama koju nije bilo moguće istražiti zbog nedostatka opreme. U to vrijeme desila se u ovoj spilji nesreća pa su obustavljena sva istraživanja (vidi vjest o nesrećama). Po završetku spašavanja prešlo se na ronjenje u izvoru Glavaš za koji se smatra da je u direktnoj vezi s Gospodskom spiljom. Izvor tvori ljevokasta jama gotovo okomita na većoj dubini. Ronioci su uspjeli spustiti se do dubine od 20 m. Daljnjih 5-6 m niže koliko je bilo moguće vidjeti jama se suzuje na dimenzije 2x3 m ali joj dno ili neke bočne kanale nije bilo moguće vidjeti. Vrijeme logora bilo je skraćeno zbog nevremena koje je demoliralo bazni logor i izazvalo štete na osobnim automobilima. Branko Jalžić

Vijesti

JOŠ JEDAN SIFON

Ponor u Klepinoj Dulibi na srednjem Velebitu, nedaleko od Štirovače poznat je speleolozima PD »Željezničar« duži niz godina. Do sada su u njemu izvedene 4 istraživačke akcije i ukupna dubina ponora iznosi 182 m. Ponor su pronašli B. Jalžić i T. Rada krajem 70-ih godina. Tada su se spustili do dubine od 65 m, a akcija je prekinuta zbog nedostatka opreme. Godine 1981. jama je istražena do dubine od 180 m, a 1983. izvršena je akcija sa ciljem provjere nivoa vode u sifonskom jezeru na dnu jame. Naime, ta godina zabilježena je kao sušna godina, pa je postojala mogućnost da se voda u sifonu snizi, te da je prolaz kroz sifon moguć bez uranjanja. No, te želje speleologa se nisu ostvarile. Prilikom posljednje akcije 18. listopada 1985. u kojoj su sudjelovala dva speleologa iz SO PD »Željezničar« (J. Ostojić i O. Lukić), te jedan speleolog iz SD »Myotis, Myotis« (H. Korais), preronjen je sifon na dnu jame. Sifon je dugačak 2 m, a dubok 2 m. Na dah ga je preronio J. Ostojić i ustanovio da se s druge strane sifonskog jezera jama nastavlja. no zbog nedostatka ronilačke opreme akcija je prekinuta. Ujedno je postignut i domaći rekord urona: po prvi put je jedan speleolog zaronio bez ronilačke opreme i preronio sifon na dubini od 180 m. Nastavak istraživanja bit će ljeti 1986. vjerojatno na logoru u organizaciji SO PD »Željezničar«. Ozren Lukić

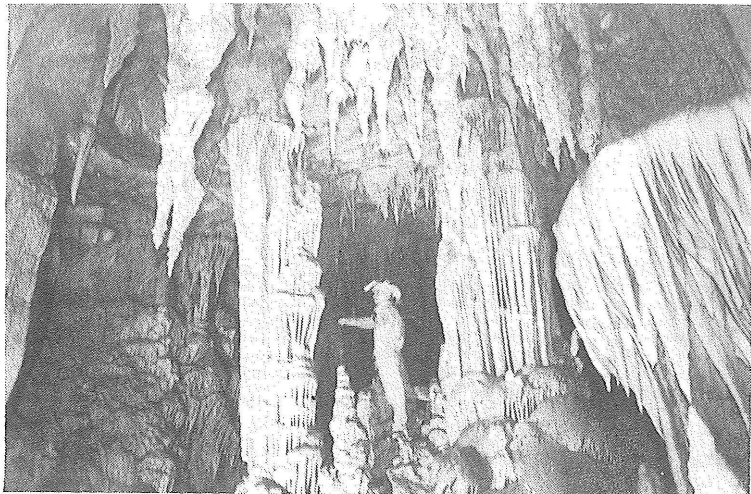
PEĆINA MODRIĆ

Smještena je na malenom poluotoku između naselja Modrić i Rovanijske. Ulaz se nalazi na koti od 38 m, okrenut je sjevero-zapadno prema uvali Modrić, po kojoj je pećini dano ime. Od morske obale udaljena je 150 m, a od Jadranske magistrale oko 100 m. Manje kružno udubljenje dubine 2 m sakriva ulaz širine 0,7 m i

visine 1,5 m, tako da je teško uočljiv s okolnog golog i kraškog terena. Otkriven je igrom slučaja od strane članova SD »Proteus« iz Poreča prije šest godina i tada je istraženo 15,5 m pećine.

S obzirom da je tada uočena uska pukotina sa intenzivnim strujanjem zraka, postojala je mogućnost daljnjeg istraživanja, pa pri povratku sa logora na Dinari 1. VIII 85. godine ekipa u sastavu: Počanić Vinko, Salih Nino, Simonović Marino, Tamburini Robert i Legović Silvio pristupa bušenju prolaza. Napravljen je prolaz veličine 0,4x0,4 m iza kojeg su otkrivene nove dvorane bogato ispunjene sigastim ukrasima. Nakon 65 m kanala pećina se grana u dva kraka. Desni krak dužine 256 m blago skreće prema jugoistoku, u prvom djelu je uži, nižeg svoda 1,5 do 3 m i zarastao u sigaste nakupine. Pri kraju dolazi se u desetak metara široke i 4 do 5 m visoku dvoranu, i tu smjer pružanja ide u pravcu sjeveroistoka. Karakteriziraju ga veliki stožasti stalaktiti bijele boje, često bogato prekrivenih helektitnim nakupinama.

Lijevi krak dužine 274 m skreće prema sjeveroistoku i pri kraju pravi zaokret prema jugu, tako da završava u blizini kraja desnog kraka. Dvorane su u ovom dijelu prostranije, široke su desetak, a visoke pet do deset metara. Upravo na mjestu gdje pružanje skreće ka jugu, sa lijeve strane nalazi se 156 m dugačak odvojak s etažom i Crvenom dvoranom. Crvenu dvoranu karakteriziraju veliki sigasti masivi od kojih se ističe crvena kolona promjera dva metra i visine sedam metara. Tu se pojavljuje strujanje zraka, pa je prilikom druge posjete između siga proširen prolaz koji nastavlja u 30 m završnog kanala. Taj dio ispunjen je sitnim kamenim materijalom, a vjerojatno je začepljen prilikom gradnje stare ceste koja se nalazi 250 m istočno od ulaza u pećinu. Da bi se utvrdilo nastavlja li se tu kanal, bit će potrebno prokopati dio nasipnog materijala. Dužina ukupno istraženih kanala do

Dvorana »Poreč« u pećini Modrić Foto: V. Počanić

sada iznosi 750 m. Svi ti horizontalni kanali su ustvari fosilni ostaci ponornica čija je voda krenula nekad davno drugim tokovima.

Na 175 m od ulaza u zemljanom nanosu desnog kraka pronaden je gornji dio lubanje pećinskog medvjeda (*Ursus spelaeus*). Oko 40 m dalje pronadeni su fragmenti keramike, crtež ugljenom i kostur čovjeka. O nalazu je neposredno obaviješten Arheološki muzej Zadra, te ostale institucije, a obrada samih nalaza je u toku.

U toku je postupak zakonske zaštite kao spomenika kulture i spomenika prirode, a u međuvremenu Obrovačka općina je postavila vrata na ulaz.

Zbog blizine Jadranske magistrale, veličine dvorana i bogatstva sigastog ukrasa postoji realna mogućnost skorog turističkog uređenja pa će ubuduće akcije biti svakako usmjerene u tom pravcu.

Silvio Legović

JAMA »STARA ŠKOLA« NA BIOKOVU (—576 m)

Od 21. do 29. rujna članovi SO PD »Mosor« iz Splita i SO PD »Biokovo« iz Makarske poduzeli su akciju istraživanja u jami »Stara škola« na Biokovu. Sudjelovalo je ukupno 20 speleologa, a vođa istraživanja bio je Goran Gabrić. Tom prilikom istraženi su novi, do tada neispitani kanali i topografski je snimljen spel. objekt. Postignuta je dubina od —576 m, što ovaj spel. objekt svrstava na 1. mjesto u SR Hrvatskoj i na 5. mjesto u Jugoslaviji. Ovaj veoma vrijedan rezultat su splitski i makarski speleolozi postigli nakon 88 sati neprekidnog boravka u podzemlju, što je još jedan svojevrsan rekord. Čak 9 članova istraživačke ekipe spustilo se na dno jame, a 8 do dubine od 300 m.

Goran Gabrić

Speleolozi koji su se prvi spustili na dno Stare Škole (—576 m). Stoje: Mladen Mužinić, Enver Štrkljević, Goran Gabrić, Zeljko Bockovac, Boris Turina, Zeljko Klarić, Marin Han. Dolje: Ivan Marinov, Samo Puharić, Joško Šabić. Nedostaje Branko Jalžić, autor ove snimke.

RADNA AKCIJA U ŠPILJI VETERNICI

Služba vodiča po špilji Veternici KSPSH organizirala je u subotu i nedjelju 19. i 20. svibnja 1984. god. radnu akciju uređenja špilje Veternice.

Poznato je da je prije 5 godina u špilju uvedena električna rasvjeta, kao privremena radna rasvjeta, jer je bilo u planu da tada započne intenzivno uređivanje špilje. Zbog mjera ekonomske stabilizacije u cijeloj zemlji, planirane investicije Općine Susedgrad su izostale, pa u uređenje Veternice nije od 1979. god. više ulagano. A tada, prije 5 godina, za pravo uređenje špilje i nije mnogo urađeno: postavljena su vrata u kamenom zidu na ulazu, postavljen je električni uklopni ormar uz vrata i kroz špilju je do Kalvarije (380 m od ulaza) položen glavni električni kabel s više priključnih kutija na koje su priključeni pomoćni kabeli sa svjetiljkama za »radnu« rasvjetu. Ta je »radna« rasvjeta trebala osvjetljavati špilju za vrijeme radova na konačnom uređenju. Na žalost, do toga nije došlo, pa se već 5 godina ta rasvjeta koristi kao jedina.

Takvo stanje špilje zahtijeva mnogo veće održavanje instalacije pa je zato i bilo mnogo problema. KSPSH je stalno očekivala da će se smiči financijska sredstva za dalje uređivanje špilje, pa zato i nije sama organizirala neke radove. Radi sve većeg interesa za špilju, koji se očituje u sve većem posjećivanju špilje, KSPSH je odlučila sama provesti najnužnije radove kako bi se olakšao i poboljšao dalji posjet špilji.

U navedenoj akciji urađeno je slijedeće: željezna vrata su obrušena i ponovo obojena, zazidane su rupe u kamenom zidu na ulazu, glavni kabel je ukopan u zemlju gdje je god to bilo moguće, tako da bude što manje vidljiv, a također i pomoćni kabeli, popravljene su ili sagrađene stepenice na ulaznom dijelu špilje, na nekim je mjestima produbljen kanal radi lakšeg prolazanja. Od PD »Sutjeska« je na planinarskom domu na Glavici dobiveno pijeska i dvije vreće cementa, kao i par dasaka za izradu stepenica.

U radu su sudjelovali članovi SO PD »Željezničar«, »Velebit«, »Zagreb-matica«, »Biokovo« i »SD »Ursus spelaeus« (ukupno 46).

Nakon ovih radova špilja je malo poboljšala izgled, jer se kabeli manje vide, a obojena vrata ljepše djeluju i znatno je olakšan prolaz kroz strmi kanal na ulazu. No, to je tek kap u moru radova koje je potrebno provesti da špilja bude dobro turistički uređena. Vlado Božić

NOVI SPELEOLOŠKI INSTRUKTORI I SPELEOLOZI

Speleolozi koji su u 1982. godini pohađali Instruktorski tečaj, a tokom 1982. i 1983. polagali ispite, na Zboru planinara-speleologa Hrvatske održanom 16. travnja 1984. u društvenom domu PSH, promovirani su u instruktore speleologije. Taj su naziv i značku dobili: Lindić Vlado — SO PD »Željezničar«, Mladen Garašić — »Sutjeska«, Tonči Rađa — »Mosor«, te Rudolf Starić i Mladen Kula — »Dubovac«.

Na Zboru je raspravljano o ranijoj dodjeli naziva speleološki instruktor bez polaganja ispita od KSPSH 1979. godine. KSPSH tada tim dobitnicima nije uručila nikakve diplome ili značke. Dogovoreno je da PSH odmah izradi diplome i uruči ih. Naglašeno je da ti instruktori koji žele uvjerenje Fakulteta za fizičku kulturu i značku PSH moraju proći instruktorski tečaj i položiti sve ispite kao i ostali kandidati. KSPSH je tada dala izraditi diplome i na Speleološkoj večeri održanoj 21. prosinca 1984. u društvenom domu PSH uručila diplome. Diplome su dobili: Mirko Markulin (posmrtno) — »Zagreb-matica«, Slavko Marjanac, Srećko Božičević, Slavko Smolec, Vlado Božić, Branko Jalžić, Juraj Posarić i Vlado Lindić — »Željezničar«, Mladen Garašić — »Sutjeska«, Ivica Posarić — »Platak«, te Tomica Imenšek, Ivan Filipčić, Hrvoje Malinar, Ivan Kruhac, Radovan Čepelak, Marijan Čepelak, Miron Kovačić, Boris Vrbeć i Đuro Sekelj — »Velebit«.

U 1984. godini niti jedan speleolog-pripravnik nije pristupio ispitu za stjecanje naziva speleolog, ali je u 1985. to učinilo šest pripravnika i

dobilo naziv i značku speleolog, i to: Ozren Lukić i Igor Jelinić iz SO PD »Željezničar« (značka br 85. i 91), Mišo Gojak iz »Biokova« (86), Edo Kireta i Slaven Dobrović iz »Velebita« (87 i 90) i Mladen Mužinić iz »Mosora« (88).

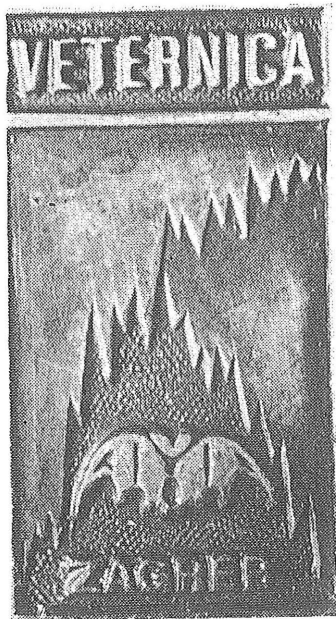
Vlado Božić

PROGRAM ŠKOLOVANJA SPELEOLOGA

Ovog ljeta je Komisija za školovanje PSH izdala u Zagrebu knjižicu pod nazivom Program školovanja kadrova, uvezanu u polutvrde korice, na 38 stranica formata A-5. Tu je izložen program školovanja svih kategorija i specijalnost članstva planinarske organizacije u Hrvatskoj, među kojima se nalazi i program školovanja planinara-speleologa. Vidljivo je da se prva znanja o speleologiji stječu u Planinarskoj školi (dva sata predavanja i jedan spel, izlet), a da se dalje školovanje nastavlja u Spel. školi (15 sati predavanja i 7 vježbi na terenu). Završetkom škole polaznik stječe naziv pripravnik. Nakon određenog staža i položenog ispita za dobivanje naziva speleolog član SO-a može poahdati Tečaj za instruktora (90 sati predavanja i 40 sati vježbi). Nakon polaganja ispita na Fakultetu za fizičku kulturu u Zagrebu stječe se naziv Instruktor speleologije. Za sve oblike školovanja navedeni su nazivi predavača i vježbi (teze), broj sati i kvalifikacija predavača ili instruktora. Knjižica će svakako biti od koristi svim organizatorima škola i tečajeva. Može se nabaviti u Planinarskom savezu Hrvatske. Vlado Božić

PRVA ZNAČKA SPILJE VETERNICE

Krajem 1985. izdana je prva značka špilje Veternice. Izdavač je SO PD »Željezničar« iz Zagreba. Likovno rješenje izradio je član Odsjeka Slavko Marjanac dok su sve preostale poslove obavili također članovi odsjeka Slavko, Zlatko i Miljenko Smolec. Značka je izrađena u seriji zlato — srebro — bronca u tiraži od 3000 kom. Na znački se nalaze uobičajeni spiljski simboli: sige i šišmiš. Tekstovni dodatak čine riječi Veternica u gornjem dijelu i Zagreb pri dnu značke. Značka je izrađena od kvalitetnog materijala (metal) i zahvaljujući zalaganju Z. Smoleca vrlo dobro patinirana, čime je postignut veći efekt dojma podzemnog prostora. Veličina značke je 23×13 mm. Značka predstavlja

vrijedan prilog inače skromnom propagandnom materijalu poznate zagrebačke spilje. Značku se može kupiti u prostorijama PD »Željezničar«, na planinarskom domu na Glavici te kod dežurnih speleologa pred Veternicom. Branko Jalžić

SPELEOLOŠKO-RONILAČKI REKORDI

Istraživanje potopljenih spel. objekata u svijetu uzima sve više maha pa se ne treba čuditi da se u toj specijalnosti speleologije postizu rezultati koji zvuče upravo fantastično. Tako je npr. nje-macki speleolog-ronilac Jochen Hasenmayer potajno ronio 9. rujna 1983. u izvor-jami Fontain de Vaucluse kod grada Avignona u Francuskoj i autonomnim aparatom, potpuno sam, zaronio do dubine od 200 m, što predstavlja svjetski rekord. Pri tome se koristio mješavinom plinova iz 9 boca koje je sve sam nosio sa sobom. Ronjenje je trajalo ukupno 9 sati. Unatoč dostignutoj dubini dno jame nije bilo vidljivo.

Dvije godine poslije, točnije: 2. kolovoza 1985, članovi Spel. društva iz La Fontaine de Vaucluse i Atletskog kluba Renault iz Cléona uspjeli su u toj istoj izvor-jami, iz koje izvire rijeka Sorga, spustiti teledirigiranu podmornicu MODEXA, bez ljudske posade, upravljaju pomoću televizijskih kamera i povezane kabelima, do dubine od 315 m. Tu je TV kamera ustanovila da se podmornica zaustavila na pjeskovitom dnu jame, na kojem je vidljivo jako strujanje vode, a na okolnim stijena izrazite strujnice. Izvor Vaucluse je tako postao najdublja istražena potopljena jama u svijetu.

Najveća dubina jame na kojoj su speleolozi-ronioci počeli roniti nalazi se u najvećem jamskom sustavu na svijetu Jean Bernard blizu grada Samoëns u Francuskoj. U njemu su 13. veljače 1982. francuski speleolozi-ronioci Patric Perez i J. L. Fantoli preronili tri sifona (sve u jednom danu). Najprije su zaronili na dubini od 1358 m i preronili sifon dug 48 m, dubok 8 m, zatim se dalje spuštali špiljskim kanalom do drugog sifona na dubini od 1438 m, preronili ga (dužina 40 m i dubina 6 m) i nastavili se spuštati do trećeg sifona. Taj se sifon nalazi na dubini od 1459 m i za sada je na najvećoj dubini u svijetu. Oni su preronili i taj sifon dug 30 m i dubok 3 m. Penjući se i spuštajući ti su speleolozi doprli tada do dubine od 1494 m što je tada bila najveća dubina u svijetu.

Izvanredni uspjeh postigli su i francuski speleolozi-ronioci iz Spel. kluba Paris koji su ljeti 1983. ronili u Australiji u potopljenoj spilji Cocle-

KRONIKA ISTRAŽIVANJA I POSJETA BUNJEVCA OD 1975 — 1985.

Ime Ponor na Bunjevcu dobio je ovaj spel. objekt prema lokalitetu — planinskom pašnjaku, ponikvi Bunjevac. Iako u topografskim kartama mjerila 1:50000 stoji ime Bunovac, mislim da je ispravan naziv Bunjevac, jer tako ga nazivaju pastiri koju tu borave u toku ljeta. Ime potječe vjerojatno od Bunjevačkih Hrvata. Na starijim topografskim kartama 1:75000 od Austro-Ugarske monarhije, također je zabilježen naziv Bunjevac (Marijan Čepelak, Speleolog br. XXVI — XXVII, 1978 — 1979, Zagreb). Ponor se nalazi na planinskom pašnjaku, ponikvi Bunjevca na sjeveroistočnim padinama južnog Velebita, ispod vrhova Malovan i Segestin. Nadmorska visina ulaza iznosi 1170 metara, a koordinate: X+4913,300 N, y+5542,650 E. Dubina objekta iznosi —534 m, dužina objekta iznosi 432 m, najveće vertikale su 78 m i 74 m.

O ponoru na Bunjevcu bilo je već mnogo napisano u »Našim planinama«, »Speleologu« te u drugim časopisima i smatrao sam (na prijedlog T. Rade) da bi bilo uputno dati prikaz desetogodišnjeg istraživanja i posjeta u jednoj sažetoj tabeli. Boris Vrbek

LITERATURA

- M. Čepelak: Ponor na Bunjevcu, Speleolog XXVI — XXVII, 1978 — 79
M. Čepelak: Speleološka ekspedicija »Bunovac 1977«, Naše planine br. 1-2, 1978.
M. Garašić: Istraživanje Bunovca, Naše planine, br. 1-2, 1978.
B. Vrbek: Tehnika savladavanja Bunovca, Naše planine, br. 1-2, 1978.

PREGLEDNA TABELA O ISTRAŽIVANJU I POSJETAMA BUNJEVCA OD 1975—1985.

Datum i godina	4.—6. VII 1975.	1.—5. VII 1976.	25.—31. VIII 1976.	8.—19. VIII 1977.
Primijenjena tehnika	Gibbs	Ljestvice* Gibbs	Ljestvice* Gibbs	Ljestvice* Gibbs Jummar
Istraživanje	+	+	+	+
Ponavlanje				
Broj članova na terenu	2	9	12	34
Broj članova u objektu	2	6	9	24
Broj dana na terenu	2	5	7	12
Broj dana (sati) u objektu	1	3	5	7
Broj spel. odsjeka i društava	1	1	1	2
Postignuta dubina u metrima	—30	—220	—445	—534
Bivakiranje na dubini u m.	—	—60	—220	—380
Vrsta sidrišta	Prirodna	Prirodna Bor klin Klasični kl.	Prirodna Bor klin Klas. klin	Prirodna Bor klin Klas. klin
Vrsta užeta	Dinamik (jednostruk)	Dinamik Statik (dvostruk)	Dinamik Statik (dvostruk)	Dinamik Statik (dvostruk)

* Ljestvice upotrebljavane do 120 metara radi transporta

biddy kroz koju teče podzemna rijeka. Ronivši na prosječnoj dubini od tridesetak metara oni su prenorili ukupnu dužinu od 11,2 km (tamo i natrag), što je najduže do sada u svijetu. Ipak, na tom dugom podvodnom putu (ronjenje je trajalo 39 sati!) na tri su mjesta ronilci naišli na zračni prostor. Taj su rekord postigli Francis le Guen (voda ekspedicije), Eric le Guen (Francisov brat — speleolog koji je u svibnju 1983. održao predavanje o podzemnom ronjenju u Zagrebu i Splitu, te Sloveniji, Srbiji i Makedoniji), V. Borel, J. Krowicki i S. Goutière.

Još su jedan vrijedan uspjeh postigli francuski ronilci. Godine 1984. oni su prodrli čak 3100 m daleko u potopljenj špilji koja se proteže iza izvora La Doux de Coly (12 km daleko od poznate špilje Lascaux u Dordonji) u Francuskoj. Roniči na prosječnoj dubini od 50 m u dužini od 2500 m (najveća dubina urona je 57 m), a svega 600 m na manjoj dubini, doprli su 3100 m daleko od ulaza i morali se vratiti zbog nedostatka opreme i vremena, a špilja se još nastavlja. Time je postignuta najveća do sada dužina u podzemnom ronjenju u svijetu tj. $3100 \times 2 = 6200$ m! Vlado Božić

NESREĆA U GOSPODSKOJ PEĆINI NA IZVORU RLIJEKE CETINE

Prilikom spel. istraživanja u Gospodskoj pećini unesrećio se pripravnik-speleolog Zeljko Slamak. Do nesreće je došlo na 17. stepenici koja je u svom donjem dijelu vertikalna i prevjesna. Za svladavanje ove stepenice koristilo se jedno uže kao osiguranje. Na prelazu s kosine na vertikalni dio Slamak je izgubio ravnotežu te se zanio na užetu i ledima udario u stijenu. Nakon toga sam se spustio do dna kanala i s ostalim speleolozima nastavio napredovanje. Nakon 50 m hoda unesrećeni je osjetio bol u ledima i potom počeo povraćati. Istraživanje je tada prekinuto i odmah se prišlo transportu unesrećenog na površinu. Dijelom kanala do pod stepenice unesrećenog smo prenijeli na rukama. Na vertikalni smo postavili dvojnja užeta i ljestvice tako da je i unesrećeni mogao pomagati pri izvlačenju. Na vrhu stepenice je od ljestava improvizirano nosilo kojim smo unesrećenog prenijeli iz

špilje i dalje do automobila. Nakon konzultacija s mjesnim liječnikom unesrećeni je odvezen do bolnice u Kninu. Rendgenski snimci su poslije pokazali da je unesrećenom napuknuo jedan kralježak te je upućen na liječenje u Zagreb. Akcija spašavanja u špilji trajala je oko sat i tri četvrt. Branko Jalžić

ZANIMLJIVA PRIREDBA U ŠPILJI VETERNICI

SO PD »Željezničar« u Zagrebu proslavio je 35. obljetnicu rada i tom prilikom organizirao dvije priredbe, prvu 9. svibnja u prostorijama društva, a drugu u nedjelju 12. svibnja u 12,30 u špilji Veternici, u Koncertnoj dvorani (oko 100 m od ulaza). Za tu priliku uređena je mala pozornica, postavljeno prikladno osvijetljenje koje se tokom priredbe moglo mijenjati, platno za projekcije, projektor i magnetofon.

Sedamdesetak članova i gostiju smjestilo se u sredini Koncertne dvorane, koja ima 15-ak metara u promjeru, i odatle stojeći promatralo program. Na znak organizatora ugasila su se sva svjetla i započelo recitiranje pjesama preko magnetofona uz projekciju dijazpozitiva. Recitirane su pjesme »Pećina je ova u planini skriva« Vladimira Nazora, »Kapi« Dragutina Domjanica i »Postanimo sig« Vjekoslava Majera. Pjesme i dijazpozitive je iz vlastite kolekcije izabrao Srećko Božičević, koji ih je i projekciorao. Nakon toga su svjetlije osvijetlile Krešu Zebeča, Svjetlanu Marinicu i Sašu Erora koji su po izboru Mirele Novak-Keber recitirali odlomke iz Danteovog »Pakla«. Nakon prvog odlomka iz mraka se začuo sopran Branke Bosner i arija pjesme s jednog eurovizijskog festivala. Zatim je reflektor osvijetlio Juliju Danteš, obučenu u svjetlucavi triko tirkizne boje, koja je uz ritam pjesme dvadesetak sekundi izvodila baletne pokrete između sig. Slijedio je opet mrak, pa drugi odlomak iz »Pakla«, ponovo audio-vizuelni efekti Branke i Julije, i onda završni odlomak Danteovog »Pakla« te recitacija pjesme »Ponorica« Gustava Krkleca i pjesme »Ponor Bistraca« Mirka A. Jurkića. Izvela ju je Svjetlana Marinic. Zatim je Robert Erhardt, sjedeći ispod pozornice u polumraku, uz pratnju gitare otpjevao pjesmu »Postanimo sig« Vjekoslava Majera koju je sam uglazbio a također i pjesmu »Kutak« za koju je tekst i glazbu napisao Boris Vrbek. Na kraju programa Robert je započeo pjevati, a svi prisutni speleolozi su prihvatili pjesmu »Tu je uže, tu su ljestve« Radovana Cepelaka, koju od 1966. zagrebački speleolozi vrlo često pjevaju kao svoju himnu. Svima je to bio izuzetan doživljaj.

Program je zamislila i provela, a također i uvježbala sve recitacije, Mirela Novak-Keber. Osvjetljenje je postavio Zoran Bolonić i brinuo se o njegovim efektima. Svi organizatori, izvođači i pomagači su aktivni speleolozi.

Pokazalo se da je Koncertna dvorana špilje Veternice izvanredno akustična, a po veličini i obliku pogodna za slične priredbe. Uz određene adaptacije terena i svjetla u dvoranu bi moglo stati do 150 posjetilaca. Speleolozi žele da se ovo iskustvo iskoristi za još ljepše doživljaje u podzemlju. Vlado Božić

POSJETA »JESENJOJ JAMI« (—684 m)

U kolovozu 1984. speleolozi iz PDS »Velebit« i PD »Željezničar« iz Zagreba boravili su tjedan dana u planinskom području sjeverne Austrije. Cilj grupe od 9 članova bio je istraživanje spel. objekata masiva u čijem se podnožju nalazi gradić Lofler. Masiv Lofler Steinberge pripada Salzburškim Alpama, a to je područje dubokog krša, s mnoštvom vertikalnih spel. objekata.

Posljednjih godina ovaj su teren više puta posjećivale ekspedicije, naročito poljske, koje su istražile velik broj podzemnih špiljina. Jedna poljska ekspedicija istražila je 1982. jamu Herbsthöhle (u prijevodu »Jesenja jama«). Cilj naše velebitaške mini-ekspedicije bio je također posjetiti tu jamu u slučaju da se ne otkriju značajniji spel. objekti, još neistraženi do tada.

U Lofler smo stigli 25. kolovoza i slijedećeg dana postavili logor u brdima na oko 2000 m nadmorske

4.—5. VII 1981.	27.—28. VII 1984.	4.—6. VII 1985.
Gibbs DED Kombinac.	DED	DED
	+	
+	+	+
14	9	14
14	9	11
3	3	3
2	(22) 1	(8) 1
9	3	3
—534	—534	—534
—	—	—
Prirodna Spit Klas. klin.	Prirodna Spit Klas. klin	Prirodna Spit Klas. klin.
Statik (jednostruk)	Statik (jednostruk)	Statik (jednostruk)

visine, u blizini planinarskog doma. Upravo tih dana jedna poljska ekspedicija završila je svoj jednoipomjesečni boravak na tom terenu pa nam je prepušten njihov uređen logor. To nam je znatno olakšalo boravak jer bi uređivanje logora na toj visini, gdje samo ponegdje raste kržljava klekovina, bio dodatan gubitak vremena.

Prva tri dana boravka grupa se podijelila u nekoliko manjih skupina koje su rekognoscirale teren i istraživale manje objekte. Istraženo je ukupno 6 jama, sve dubine ispod 100 m. Budući da nije pronađena jama veće dubine, odlučili smo posjetiti Herbsthöhle čiji smo topografski nacrt dobili od poljskih speleologa. Namjera nam je bila spustiti se do dna jame (684 metara po Atlasu Des Grandes Cavités Mondiales — 1986.) u jednom mahu, dakle, bez bivakiranja u jami. To nam je i uspjelo, naime četvorica iz ekipe koji su ušli u jamu došli su nakon 15 sati do dna. Taj uspjeh ne bismo mogli postići da nismo posjedovali nacrt,

odnosno prilično slabu kopiju nacрта koja nam je ipak mnogo pomogla. Također su nam mnogo koristila užad ostavljena nakon istraživanja poljske ekspedicije na mjestu gdje je dalji prolaz moguć jedino penjanjem dvadesetak metara u jednoj pukotini. Jama je dosta teška, s mnogo vertikalna, prečnica, a nakon dubine od 480 metara pojavljuje se i voda. Za povratak na površinu trebalo nam je 15-17 sati, tako da je »Jesenja jama« savladana za ukupno 32 sata.

U jamu su se spuštali Robert Erhardt (organizator i voda ove mini-ekspedicije), Darko Cucančić, Slaven Dobrović, Edo Kireta, Damir Lacković, Ivica Nemeš (svi iz PDS »Velebit«) te Branka Bosner iz SO PD Željezničar, a do dna su se spuštala prva četvorica. Na povratku iz jame sva užad je izvađena na dubinu od 300 metara, a sljedećeg dana ponovo smo ušli u jamu i iznijeli užad na površinu.

Uslijedio je transport opreme u podnožje brda i povratak u Zagreb.
Edo Kireta

Literatura

SPELEOLOGIJA U »NAŠIM PLANINAMA«

Jedina publikacija u Hrvatskoj u kojoj se tokom cijele godine (šest puta godišnje) objavljuju članci, vijesti, izvještaji i dr. iz speleologije je časopis Planinarskog saveza Hrvatske »Naše planine«. U njemu će svaki speleolog naći nešto zanimljivo, jer su tu objavljeni razni događaji vezani uz posjećivanje i istraživanje špilja i jama, rad spel. organizacija i pojedinaca, povijest, tehniku i mnogo drugog. U 1984. i 1985. god. tu je o speleologiji napisano sljedeće:

1984.

- Nikola Aleksić: Planinarski savez Hrvatske u 1983. godini — Komisija za speleologiju, br. 1—2, str. 5
Danica Đurović: Pohod u klanac Orlovaču na Velebitu, br. 1—2, str. 28
Ž. P.: Edicija o karlovačkoj speleologiji, br. 1—2, str. 41
Željko Poljak: O stručnosti amaterske speleologije, br. 1—2, str. 41
Vladimir Blašković: Primjeran spel. priručnik, br. 1—2, str. 42
Ana Sutlović: Rad SO PDS »Velebit« u 1983. godini, br. 1—2, str. 43
Ž. P.: Savjetovanje o suvremenoj spel. opremi, br. 1—2, str. 45
Željko Poljak: Na Ercyasu, u srcu Male Azije, br. 3—4, str. 53
Srećko Božičević: Planinarstvo i speleologija u »Sportskom leksikonu«, br. 3—4, str. 91
Vlado Božić: Ronilački rekordi u potopljenim špiljama i jamama, br. 3—4, str. 92
Tonči Rada: Gouffre Berger (—1198 m), br. 3—4, str. 92
Dmitar Mamula: Predavanje »Špilje Ravne Gore i okolice«, br. 3—4, str. 93
Dmitar Mamula: Nova špilja kod Vrbovskog, br. 3—4, str. 94
Kruno Vidrić: Planinarenje u carstvu Neptuna, br. 5—6, str. 106
Rajka Blašković: Nisu imali sreće, br. 5—6, str. 111
Srećko Božičević: Eksploziv omogućio prolaz, br. 5—6, str. 117
Željko Poljak: Početak hrvatske speleologije: godina 1776! str. 5 (prilog uz br. 5—6 Slike iz povijesti hrvatskog planinarstva)
Marijan Čepelak: Špiljski sustav Panjkov ponor — Kršlje, br. 7—8, str. 145
Zvonimir Šliepčević: Otvorenje Planinarskog puta »Vis«, br. 9—10, str. 167
Žarko Supčić: Ponor Pepelarica (—358 m), br. 9—10, str. 186
Žarko Supčić: Novi prostori u Rokinoj bezdani, br. 9—10, str. 186

- Vlado Božić: Radna akcija u špilji Veternici, br. 9—10, str. 186
Vlado Božić: »Pleme špiljskog medvjeda«, br. 9—10, str. 187
Goran Gabrić: VIII. splitska spel. škola, br. 9—10, str. 187
Goran Gabrić: SO PD »Mosor« u 1983. godini, br. 9—10, str. 187
Ž. Hlebec: Obnovljen dom na Glavici, br. 11—12, str. 193
Ljudmila Kozomara: Lebršnik, planina narcisa i pećina, br. 11—12, str. 208
Branko Jalžić: Bezdanka kod Čabrića na Velebitu, br. 11—12, str. 212
Mladen Garašić: Ponor Pepelarica (—358 m) na Velebitu, br. 11—12, str. 213
Marijan Čepelak: Sustav Đula-Medvedica, drugi po dužini u Jugoslaviji, br. 11—12, str. 215
Vlado Božić: Markulinova dvorana u Veternici, br. 11—12, str. 215
Vlado Božić: Kongres speleologa Jugoslavije, br. 11—12, str. 216
B. Jalžić: Zagrebački i karlovački speleolozi u ponoru na Bunjevcu, br. 11—12, str. 216
Vlado Božić: Uspjela spel. izložba, br. 11—12, str. 216
Goran Gabrić: IX splitska spel. škola, br. 11—12, str. 217
Vlado Božić: In memoriam — Mirko Markulin (1898 do 1984), br. 11—12, str. 218

1985.

- Nikola Aleksić: Planinarski savez Hrvatske u 1984. godini — Komisija za speleologiju, br. 1—2, str. 5
Mladen Garašić: Rokina bezdana se i dalje istražuje, br. 1—2, str. 34
Ozren Lukić: Nova istraživanja u Mandelaji, br. 1—2, str. 34
Goran Gabrić: SO PD »Mosor« u 1984. godini, br. 1—2, str. 34
Boris Mahovac: SO PD JNA »Sutjeska« u 1983. godini, br. 1—2, str. 34
Ivo Puharić: Rad SO »Biokovo«, br. 1—2, str. 39
Vlado Božić: Sto godina Modre špilje na Biševu, br. 3—4, str. 64
Goran Gabrić: Planiranje i evidentiranje u speleologiji, br. 5—6, str. 91
Vlado Božić: Najstariji slikovni prikazi hrvatskih spel. objekata, br. 5—6, str. 93
Tonči Grgasović: Biokovka, br. 5—6, str. 101
Vlado Božić: Savjetovanje o organizaciji i evidenciji spel. rada, br. 5—6, str. 104
Vlado Božić: Spel. veće posvećeno speleologu i planinaru J. Poljaku, br. 5—6, str. 104
M. Mužinić: Mosoraši u poljskim špiljama, br. 5—6, str. 111
Anonimus: Druga jama u svijetu, br. 5—6, str. 111